

ความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลหนองม่วงและชุมชนในการ บริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ในเขตพื้นที่ตำบลหนองม่วง อำเภอโคกสูง

จังหวัดสระแก้ว¹

ณัฐวัฒน์ เย็นสันเทียะ²

ดร. สุชาติ ศรียารัตน์³

ผศ.ดร. มุฮัมหมัดอิลยาส หญ้าปรัง³

ผศ.ดร. ปรัชญา ชุ่มนาเสียว³

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลหนองม่วงและชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในเขตพื้นที่ตำบลหนองม่วง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว ความเป็นมา รูปแบบและวิธีการในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ และศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลหนองม่วงและชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืน

¹ บทความเรียบเรียงจากการศึกษาอิสระเรื่อง “ ความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลหนองม่วงและชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ในเขตพื้นที่ตำบลหนองม่วง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว ” ซึ่งได้ผ่านการสอบเรียบร้อยแล้ว โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก คือ อาจารย์ ดร. สุชาติ ศรียารัตน์

² นักศึกษาปริญญาโท โครงการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³ อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนจำนวน 4 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 2 คน และผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองม่วงอีก 3 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ บทสัมภาษณ์ สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลให้การวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์

ผลการศึกษาพบว่า มีการร่วมมือกันระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลหนองม่วงและชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำหลากหลายระดับแล้วแต่เหตุปัจจัยหรือสถานการณ์ในปัจจุบัน มีการร่วมมือกันด้วยความเต็มใจและไม่เต็มใจ เนื่องด้วยประโยชน์เกิดขึ้นกับส่วนรวมแต่ต้องเสียผลประโยชน์ส่วนตัวในบางครั้ง มีรูปแบบและวิธีการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่หลากหลายเพื่อให้เหมาะกับชุมชน เช่นการขุดสระน้ำขนาดใหญ่เพื่อกักเก็บน้ำ การขุดคลองกระจายทรัพยากรน้ำไปสู่ชุมชนและพื้นที่ทางการเกษตร มีการทำแก้มลิงและฝายทดน้ำ การทำรางระบายน้ำเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมขังในชุมชน การขุดเจาะน้ำบาดาลเพื่อแก้ปัญหาภัยแล้ง การทำประปาหมู่บ้านเพื่อให้มีน้ำสะอาดในการอุปโภคบริโภคในครัวเรือน และปัจจัยปัจจัยที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลหนองม่วงและชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ มีอิทธิพลอย่างมากในการดำเนินการด้านต่างๆให้ประสบความสำเร็จ ความเสียหายของประชาชนในชุมชน ความสะดวกหรือร้อนของผู้นำชุมชนและผู้นำท้องถิ่นในการที่จะบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาระบบทรัพยากรน้ำให้มีความยั่งยืนต่อไป

บทนำ

ทรัพยากรน้ำเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการดำรงชีวิตของมนุษย์ เพราะว่ามนุษย์ทุกคนล้วนต้องอาศัยทรัพยากรน้ำในการอุปโภคบริโภคเพื่อยังชีพ ในขณะเดียวกันน้ำก็ยังเป็นปัจจัยพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจ ทั้งในภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรม หรือภาคการให้บริการ ถึงแม้โลกใบนี้จะประกอบไปด้วยน้ำถึง 71% หรือ 3 ใน 4 ของพื้นที่โลก แต่ปริมาณน้ำจืดที่สามารถนำมาใช้ได้มีเพียง 2.5 % ในปัจจุบันมีการเพิ่มขึ้นของจำนวน

ประชากรโลกอย่างรวดเร็ว ในบางพื้นที่เกิดสภาวะการขาดแคลนน้ำ ดังนั้นการจัดการทรัพยากรน้ำจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้เกิดความมั่นคงในการดำรงอยู่ของสังคมมนุษย์

ในประเทศไทยของเรา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นที่ยอมรับนับถือกันทั่วไปว่าพระองค์คือ ปราชญ์ในเรื่องน้ำของแผ่นดินอย่างแท้จริง ตลอดระยะเวลาอันยาวนานของการทรงงานอย่างหนักตรากตรำอย่างไม่เคยหยุดหย่อนนั้น งานพัฒนาที่สำคัญยิ่งของพระองค์คือ งานที่เกี่ยวข้องกับน้ำ ศาสตร์ทั้งปวงเกี่ยวกับน้ำไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาและจัดหาแหล่งน้ำ การเก็บกัก การระบาย การควบคุม การทำน้ำเสียให้เป็นน้ำดี ตลอดจนการแก้ปัญหาทั่วมนั้น ย่อมประจักษ์ชัด และได้พิสูจน์ให้เห็นแล้วว่าพระอัจฉริยภาพและพระปรีชาสามารถของพระองค์นั้นหาผู้ใดเสมอเหมือนได้ยากยิ่ง ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับน้ำนี้ขอยกตัวอย่างทฤษฎีตัวอย่างที่ทรงดำเนินการเกี่ยวกับน้ำในลักษณะต่างๆ กัน เช่น โครงการฝนหลวง เขื่อนขนาดใหญ่ อ่างเก็บน้ำ โครงการแก้มลิง กังหันน้ำชัยพัฒนา และแนวคิดเรื่องน้ำดีไล่น้ำเสีย เป็นต้น (มูลนิธิชัยพัฒนา)

ในเขตพื้นที่ตำบลหนองม่วง มีสภาพเป็นที่ราบลาดเทไปทางทิศตะวันออก สู่ประเทศกัมพูชา ภูเขาที่สำคัญคือ เขาอีด่าง เขาพรหมสุวรรณ สภาพพื้นที่เป็นดินร่วนปนทราย ลักษณะดินเป็นดินไม่อุ้มน้ำ ผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ ปลูกพืชไม่คุ้มทุน ในบางปีฝนฟ้าฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล ทำให้เกิดปัญหาภัยแล้ง ประชาชนขาดแคลนน้ำในการอุปโภคบริโภค แต่ในบางปีที่ฝนตกชุกอยู่เสมอทำให้มีปริมาณน้ำฝนจำนวนมากแต่ไม่มีแหล่งกักเก็บน้ำเอาไว้ใช้ในการทำการเกษตรและอุปโภคบริโภค ผู้นำชุมชนและประชาชนในชุมชนจึงได้จัดประชุมปรึกษาหารือกัน เพื่อหาแนวทางในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โดยส่วนมากเป็นการขุดลอกคลองและสร้างแหล่งน้ำขนาดใหญ่ เพื่อเก็บรักษาและกระจายทรัพยากรน้ำไปสู่ชุมชนอย่างทั่วถึงและเพียงพอ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมา รูปแบบและวิธีการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในเขตพื้นที่ตำบลหนองม่วง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว
2. เพื่อศึกษาความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลหนองม่วงและชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในเขตพื้นที่ตำบลหนองม่วง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลหนองม่วงและชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่ตำบลหนองม่วง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านพื้นที่และประชากร

ขอบเขตด้านพื้นที่ คือ ตำบลหนองม่วง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว

ขอบเขตด้านประชากร ศึกษาจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 9 คน ดังนี้

(1) สมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ในเขตอำเภอโคกสูง	จำนวน 1 คน
(2) ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองม่วง	จำนวน 2 คน
(3) ผู้ใหญ่บ้านและผู้นำชุมชน	จำนวน 2 คน
(4) ชาวบ้านในชุมชน	จำนวน 4 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ความเป็นมา รูปแบบและวิธีการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในเขตพื้นที่ตำบลหนองม่วง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว

- (1) ความเป็นมาของตำบลหนองม่วง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว
- (2) รูปแบบและวิธีการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
- (3) แผนพัฒนาแหล่งน้ำในชุมชน (2562 - 2563)

ความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลหนองม่วงและชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

- (1) ความร่วมมือในระดับการประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลข่าวสาร
- (2) ความร่วมมือในระดับให้คำปรึกษา
- (3) ความร่วมมือในระดับให้เข้ามามีบทบาท
- (4) ความร่วมมือในระดับเสริมอำนาจให้ชุมชน
- (5) เงื่อนไขความร่วมมือ

ปัจจัยที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลหนองม่วงและชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในเขตพื้นที่ตำบลหนองม่วง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว

- (1) ด้านความเข้มแข็งของชุมชน
 - ภาวะผู้นำชุมชน
 - สภาพทั่วไปของชุมชน
 - ศักยภาพของชุมชน
 - แผนพัฒนาแหล่งน้ำ

(2) ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

- บุคลากร
- งบประมาณ
- การบริหารจัดการ

(3) ด้านสังคมและจิตวิทยา

- แรงจูงใจ
- วัฒนธรรมชุมชน
- นโยบาย

ขอบเขตด้านระยะเวลา

ตั้งแต่วันที่ 20 กันยายน – 16 ตุลาคม พ.ศ. 2561

วิธีการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในครั้งนี้ คือรูปแบบที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลหนองม่วงและชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในเขตพื้นที่ตำบลหนองม่วง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยและพัฒนาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์ (interview) เป็นรูปแบบการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อศึกษาความร่วมมือระหว่าง

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองม่วงและชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โดยมี ส่วนประกอบทั้งหมด 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลหนองม่วงและชุมชนในการ บริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ในเขตพื้นที่ตำบลหนองม่วง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลหนองม่วง และชุมชนในการบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำในเขตพื้นที่ตำบลหนองม่วง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะในการพัฒนา

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปประเด็นนำไปสู่การ วิเคราะห์เนื้อหาสาระ (Content Analysis) โดยการสังเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการ วิจัย และเอกสารอื่นๆที่เกี่ยวข้อง โดยเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ด้านวิชาการ

1. ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบและวิธีการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ความร่วมมือ ระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลหนองม่วงและชุมชน ตลอดจนถึงปัจจัยที่ส่งเสริมความ ร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลหนองม่วงและชุมชนในการบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำในเขตพื้นที่ตำบลหนองม่วง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว ซึ่งสามารถ

นำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐและคนในชุมชนในการบริหารจัดการและพัฒนาทรัพยากรน้ำให้มีความยั่งยืนต่อไปได้

2. ผลจากการศึกษาที่ได้ หน่วยงานขององค์การบริหารส่วนตำบล หรือชุมชนที่มีบริบทใกล้เคียงสามารถนำองค์ความรู้ไปปรับใช้ในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำได้ตามความเหมาะสมต่อไป

ด้านนโยบาย

คณะผู้บริหารหรือหัวหน้าส่วนราชการมีหน้าที่กำหนดนโยบายสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผน ปรับปรุงและกำหนดนโยบายการพัฒนาการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่อย่างเหมาะสม

ด้านสังคมและชุมชน

1. ประชาชนตระหนักและเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในชุมชนมากยิ่งขึ้น
2. ชุมชนสามารถบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในชุมชนได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พัฒนา พิจิตรพงษ์สกุล (2553) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ในพื้นที่โครงการนำร่องลุ่มน้ำย่อย คลองน้ำวัง พบว่าประชาชนในพื้นที่โครงการนำร่องลุ่มน้ำย่อย คลองน้ำวัง มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในระดับปานกลาง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ได้แก่ ระยะเวลาตั้งถิ่นฐาน อาชีพ การเป็นสมาชิกกลุ่ม การได้รับการฝึกอบรม และการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ส่วนปัจจัยที่ไม่มี

ผลต่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำคือ ระดับการศึกษา รายได้ ปัญหาหรืออุปสรรคในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ส่วนใหญ่เป็นปัญหาการขาดแคลนน้ำ เพื่อการอุปโภคบริโภค และการเกษตรในฤดูแล้ง รวมทั้งความไม่เป็นธรรมในการใช้น้ำ

สุจิริต คุณธนกุลวงศ์ (2549) ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการแหล่งน้ำในชุมชน บทเรียนกรณีตัวอย่างจังหวัดระยอง พบว่าปัญหาการขาดแคลนน้ำในจังหวัดระยองในปี พ.ศ.2548 นั้น เกิดจากสาเหตุหลักๆได้แก่ สภาพะฝนที่เปลี่ยนแปลงไป ปริมาณความต้องการใช้น้ำเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และมากกว่าแผนที่วางเอาไว้ การบริหารจัดการแหล่งน้ำต่างๆ ของโครงการชลประทาน ไม่สามารถปรับตัวได้ทัน ตามสถานการณ์ความต้องการใช้น้ำ ความล่าช้าของการดำเนินโครงการพัฒนาแหล่งน้ำ ทำให้ขาดแหล่งน้ำสำรอง นอกจากปัญหาการขาดแคลนน้ำแล้ว ความเข้าใจบนพื้นฐานของข้อมูลที่ได้มา ไม่เท่ากัน และขาดกระบวนการมีส่วนร่วมที่ดี ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีส่วนทำให้ปัญหาและปมขัดแย้งมีความรุนแรงขึ้นได้ จึงได้นำแนวทางการวิจัยเชิงปฏิบัติการ มาใช้ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดย การฝึกจัดเก็บข้อมูลในพื้นที่ การสร้างข้อมูลบัญชีน้ำในระดับชุมชน โดยมีหน่วยงานหลัก เข้าร่วม เพื่อให้มีการพัฒนาโครงการร่วมกัน มีความเข้าใจปัญหาน้ำร่วมกัน และช่วยกัน แก้ไขปัญหาน้ำในระดับพื้นที่ในเวลาเดียวกัน นอกจากนี้ยังสามารถพัฒนาข้อมูล เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาน้ำเฉพาะหน้า และร่วมกันพัฒนาโครงการท่อส่งน้ำ เพื่อแก้ไขปัญหาระยะยาวในพื้นที่ได้

ชนิตา รัชพลเมือง (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบความร่วมมือการจัดการศึกษา ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบและแนวทางความร่วมมือในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบความร่วมมือในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำแนก ดังนี้ 1) รูปแบบความร่วมมือตามลักษณะความเป็นนิติบุคคล 2) รูปแบบความร่วมมือตามพื้นที่บริการ 3) รูปแบบความร่วมมือตามแบบเครือข่ายหรือภาคีความร่วมมือขององค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่นรูปแบบเดียวกันหรือต่างรูปแบบ 4) ความร่วมมือแบบแบ่งงาน 5) ความร่วมมือตามระดับศักยภาพ

ธนวัฒน์ ชัยน (ม.ป.ป.) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการน้ำชลประทานภูเขาศรีเกษียรศึกษาบ้านร่องถ่อน ตำบลชมพู อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก พบว่าระดับการศึกษาของประชากร มีผลต่อการส่งเสริมการร่วมคิด และยังมีผลกระทบต่อความตั้งใจในกิจกรรมกลุ่ม ด้านร่วมสร้าง /ทำ /ปฏิบัติ เช่น ระบบน้ำทำแนวกันไฟ และก่อสร้างถังพักน้ำ ส่วนด้านร่วมใช้ และรับประโยชน์ เพสและขนาดของพื้นที่ใช้น้ำที่ต่างกันมีผลต่อการใช้น้ำในกิจกรรมการเกษตร จึงส่งผลให้มีส่วนร่วมแตกต่างกัน การมีส่วนร่วมด้านดูแลรักษาพบว่า ระดับการศึกษาสูง ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมรักษา

อดิศวร ศรีเมืองบุญ และประสิทธิ์ ประคองศรี (2553) ศึกษาเรื่อง สภาพการจัดการน้ำเพื่อการเกษตร ในพื้นที่ชลประทานที่มีประสิทธิภาพ ขององค์การบริหารส่วนตำบลกรณศึกษา อบต. ท่าพระ อ.เมือง จ.ขอนแก่น พบว่าปัจจัยชี้วัดการจัดการน้ำที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ การใช้น้ำที่มีประสิทธิภาพ โดยอบต. ให้การสนับสนุน กระตุ้นให้บุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ได้เข้าร่วมในการจัดการด้วยความยุติธรรม การมีส่วนร่วมอย่างจริงจังของผู้ใช้น้ำในการบำรุงรักษา บำรุงซ่อมแซม ระบบชลประทาน ให้สามารถใช้งานได้ดียิ่งขึ้น มีการใช้น้ำอย่างประหยัด สภาพสังคมในชนบท เป็นแบบเครือญาติ จึงไม่มีความขัดแย้งในการใช้น้ำ สร้างความเข้มแข็งด้านการจัดการ ให้กับหัวหน้ากลุ่มผู้ใช้น้ำ ผู้ใช้น้ำให้การยอมรับ และปฏิบัติตามกฎระเบียบ ในการจัดการน้ำ ระบบส่งน้ำ และกระจายน้ำ ระบบสูบน้ำ รวมถึงระบบนิเวศ ของพื้นที่ชลประทาน กลุ่มผู้ใช้น้ำมีความยั่งยืนถาวร เป็นเอกภาพ และมีความเป็นอิสระในการตัดสินใจ การผลิตพืชให้ผลผลิตสูง

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยรูปแบบและวิธีการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ในเขตพื้นที่ตำบลหนองม่วง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว มีรูปแบบและวิธีการดังนี้ 1. สร้างอ่างเก็บน้ำขนาดหนึ่ง

ร้อยไร่ขึ้นไปเพื่อกักเก็บน้ำฝนในฤดูน้ำหลาก และเอาไว้ใช้ในฤดูแล้ง 2. ขุดลอกคลองเพื่อกระจายน้ำจากแหล่งน้ำขนาดใหญ่ไปสู่ชุมชนที่มีประชาชนอาศัยอยู่ 3. ทำแก้มลิงเพื่อกักเก็บน้ำ 4. การขุดบาดาลเพื่อบรรเทาปัญหาภัยแล้ง 5. การวางท่อระบายน้ำและพัฒนารางระบายน้ำในหมู่บ้าน เพื่อป้องกันปัญหาน้ำท่วม 6. ประปาหมู่บ้านเพื่อการอุปโภคในครัวเรือนของประชาชนในชุมชน

ผลความร่วมมือ ระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลหนองม่วงและชุมชนในการบริหารจัดการน้ำในเขตพื้นที่ตำบลหนองม่วง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว ในด้านการประชาสัมพันธ์หรือให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งน้ำถือว่าทำได้ในระดับที่ดี เพราะมีการสื่อสารในหลากหลายช่องทางเพื่อให้ประชาชนได้เข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสารได้รวดเร็วและง่ายขึ้น แต่ยังไม่ถึงระดับดีเยี่ยมเพราะบางครั้งช่องทางที่ชาวบ้านเข้าถึงง่ายที่สุดเช่น เสียงตามสายก็มีปัญหาความไม่ชัดเจน หรือเสียงขาดๆหายๆ หรือบางครั้งเสียงเบาเกินไป ทำให้ข้อมูลข่าวสารตกหล่น องค์การบริหารส่วนตำบลหนองม่วงควรปรับปรุงช่องทางการเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่ชาวบ้านเข้าถึงง่ายที่สุด ให้มีความชัดเจนมากที่สุด

ในด้านการให้คำปรึกษา หรือข้อเสนอแนะของประชาชนในชุมชนเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งน้ำที่มีต่อองค์การบริหารส่วนตำบลหนองม่วง ถือว่าอยู่ในระดับปานกลาง เพราะส่วนมากข้อเสนอแนะหรือข้อเรียกร้องมักจะถูกนำเสนอผ่านผู้นำชุมชน และผู้นำชุมชนจะเป็นผู้ที่ประสานงานกับองค์การบริหารส่วนตำบลหนองม่วงอีกต่อหนึ่ง ซึ่งต้องยอมรับว่าข้อเสนอแนะบางส่วนถูกนำไปเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งน้ำในชุมชน แต่ส่วนใหญ่แล้วไม่สามารถดำเนินการได้เพราะติดเงื่อนไขทางกฎหมาย และข้อจำกัดของงบประมาณ

ส่วนด้านการเข้ามามีบทบาทของชุมชนในการร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนตำบลหนองม่วงในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำนั้น ถือว่าอยู่ในระดับที่ดี เพราะบทบาทหน้าทีในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ที่ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมนั้นบางครั้งเป็นตัว

แปรสำคัญของโครงการบางโครงการว่าจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว เช่น การขุดลอกคลองทมิฬ ถ้าหากประชาชนในชุมชนไม่ยินยอมที่จะลงชื่อหรือเซ็นมอบพื้นที่ไร่นาของตนเองบางส่วนเพื่อให้ดำเนินการขุดลอกคลอง หน่วยงานเองก็คงไม่สามารถที่จะดำเนินโครงการได้ ถ้าหากประชาชนส่วนใหญ่ไม่เซ็นยินยอม และที่สำคัญก็คือในช่วงสองสามปีที่ผ่านมาในเขตตำบลหนองม่วงเกิดวิกฤติภัยแล้งประชาชนในชุมชนขาดแคลนน้ำในการอุปโภคและทำการเกษตร ต้องมีการผันน้ำจากต่างอำเภอเพื่อนำมาใช้ในการอุปโภค ซึ่งมีการขอความร่วมมือจากประชาชนในชุมชนในการระดมเครื่องสูบน้ำตามจุดผันน้ำจุดต่างๆ รวมถึงการสับเปลี่ยนหมุนเวียนเวรยามในการเฝ้าดูแลการผันน้ำอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้การผันน้ำประสบความสำเร็จดังที่ตั้งเป้าไว้ แต่ถึงอย่างไรก็ตามบทบาทหน้าที่หลักในการดำเนินนโยบายเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ก็ยังคงเป็นหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองม่วงที่จะดำเนินการให้แล้วเสร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งในหลายๆครั้งต้องขอความร่วมมือจากประชาชนในชุมชนและในบางครั้งต้องขอขบประมาณและความร่วมมือจากหน่วยงานของรัฐ เช่น กรมชลประทาน และกรมทรัพยากรน้ำ เป็นต้น

ในด้านการเสริมอำนาจให้ชุมชนในเรื่องการตัดสินใจหรือการมอบอำนาจให้ชุมชนดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและการตรวจสอบความโปร่งใสในการดำเนินงาน ถือว่าอยู่ในระดับที่ชุมชนมีส่วนร่วมน้อยมาก เพราะอำนาจการตัดสินใจส่วนใหญ่อยู่ที่คณะผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองม่วง และการดำเนินโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งน้ำนั้น ส่วนใหญ่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองม่วงจะคอยควบคุมดูแล แต่อาจจะมีบ้างในบางกิจกรรมที่ที่เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม แต่ส่วนใหญ่แล้วองค์การบริหารส่วนตำบลหนองม่วงจะดำเนินการเองแทบทั้งหมด ในส่วนของการตรวจสอบเรื่องความโปร่งใสในการดำเนินงานนั้น ประชาชนในชุมชนมีความสนใจน้อยมากที่จะเข้าไปตรวจสอบเกี่ยวกับเรื่องนี้

เงื่อนไขความร่วมมือของคนในชุมชนนั้นมีแตกต่างกันหลากหลายดังนี้ 1. เกิดความร่วมมือเพราะประชาชนในชุมชน ได้ประโยชน์จากการมีลำคลองไหลผ่าน มีทรัพยากรน้ำเพียงพอในการทำการเกษตร ทั้งในเรื่องของนาข้าวและไร่อ้อย ซึ่งเป็นอาชีพหลักของคนในชุมชน 2. เกิดความร่วมมือเพราะผู้นำชุมชนสามารถสร้างแรงจูงใจและความเชื่อมั่นให้กับประชาชนในชุมชน ในการยินยอมให้มีลำคลองไหลผ่าน เพราะประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการมีแหล่งน้ำนั้นมีมากมาย ไม่ใช่แค่คนในรุ่นปัจจุบัน แต่ยังส่งผลไปถึงลูกหลานในอนาคตด้วย 3. เกิดความร่วมมือเพราะมีการรวบรวมเงินของผู้นำชุมชนและประชาชนในชุมชนในการซื้อที่ดินของผู้ที่ไม่ได้เซ็นยินยอมให้มีการขุดลอกคลอง และนำเงินที่เหลือบางส่วนไปชดเชยให้กับผู้ที่ได้รับผลกระทบทางการเกษตรในเส้นทางที่มีการขุดลอกคลอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลหนองม่วง และชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ในเขตพื้นที่ตำบลหนองม่วง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว

(1) ข้อเสนอแนะในระดับการประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลข่าวสาร

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองม่วงควรมีการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ชุมชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ เพื่อให้ชุมชนมีความรู้ความเข้าใจสถานการณ์น้ำในปัจจุบัน เพื่อเตรียมตัวรับมือ หรือแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่จะเกิดขึ้น

(2) ข้อเสนอแนะในระดับให้คำปรึกษา

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองม่วงควรเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือ ให้ข้อมูลข่าวสารและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

(3) ข้อเสนอแนะในระดับเข้ามามีบทบาท

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองม่วงควรเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการกำหนดนโยบายในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ การวางแผนโครงการพัฒนาแหล่งน้ำ และวิธีปฏิบัติงาน

(4) ข้อเสนอแนะในระดับเสริมอำนาจให้ชุมชน

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองม่วงควรเสริมอำนาจให้ชุมชน โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีบทบาทในการจัดกิจกรรมในด้านการพัฒนาแหล่งน้ำ โดยองค์การบริหารส่วนตำบลหนองม่วงได้สนับสนุนงบประมาณและอุปกรณ์ให้ผู้นำชุมชน และประชาชนไปดำเนินการเอง

(5) ข้อเสนอแนะเงื่อนไขความร่วมมือ

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองม่วงควรมอบเงื่อนไขหรือผลประโยชน์ที่ประชาชนในชุมชนพึงพอใจเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต

ข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลหนองม่วงและชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ในเขตพื้นที่ตำบลหนองม่วง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว

(1) ข้อเสนอแนะด้านความเข้มแข็งของชุมชน

ชุมชนควรมีผู้นำที่ดีในการระดมความรู้ความสามารถจากประชาชนในชุมชนเพื่อแสวงหาวิธีการในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในชุมชน และเพื่อให้เกิดความยั่งยืนความสร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้นในชุมชน ให้มีลักษณะของการเอื้อเพื่อเอื้อแผ่ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

(2) ข้อเสนอแนะด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองม่วงควรจัดสรรบุคลากรที่มีคุณภาพในการร่วมมือกับผู้นำชุมชน และประชาชนในชุมชน เพื่อร่วมกันบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในชุมชน และแสวงหาแหล่งเงินทุนหรืองบประมาณในการพัฒนาแหล่งน้ำ ให้มีความยั่งยืนสืบต่อไป

(3) ข้อเสนอแนะด้านสังคมและจิตวิทยา

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองม่วงควรร่วมมือกับผู้นำชุมชนในการสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาแหล่งน้ำในชุมชน ปลุกฝังจิตสำนึกให้แก่ประชาชน ในเรื่องของการใช้สอยทรัพยากรน้ำในด้านการอุปโภค บริโภค ให้ทุกคนเข้าใจถึงคุณค่าที่แท้จริงของทรัพยากรน้ำ เพื่อให้เกิดการหวงแหนและใช้ทรัพยากรน้ำอย่างเหมาะสมและคุ้มค่ามากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

กรมชลประทาน. ยุทธศาสตร์กรมชลประทาน 20 ปี คำนวณวันที่ 11 ตุลาคม 2561

จาก http://www2.rid.go.th/main/index.php?option=com_content&view=article&id=87&Itemid=19

กรมทรัพยากรน้ำ. ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ คำนวณวันที่ 11 ตุลาคม 2561

จาก <http://dwr.go.th/main.html>

การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำชุมชน ตามแนวพระราชดำริ 2557 คำนวณวันที่ 11 ตุลาคม 2561 จาก <http://www.utokapat.org/download/document/cwrm57-small.pdf>

สถาบันพระปกเกล้า. ความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (2550)

คำนวณวันที่ 12 ตุลาคม 2561 จาก http://www.kpi.ac.th/media_kpiacth/pdf

สุจิริต คุณธนกุลวงศ์. การบริหารจัดการแหล่งน้ำในชุมชน บทเรียนจาก

กรณีตัวอย่างจากระยอง. ค้นวันที่ 12 ตุลาคม 2561. จาก www.csr.chula.ac.th/lecture_series/images/stories/pdf/sufficiency08.pdf.

ลือโรจน์ จินดารัตนวงศ์. (2554) การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร

อย่างยั่งยืนด้วยระบบท่อ และภูมิปัญญาท้องถิ่นในตำบลตะพง อำเภอเมืองระยอง
จังหวัดระยอง

อดิศวร ศรีเมืองบุญ และประสิทธิ์ ประคองศรี. (2553) สภาพการจัดการน้ำเพื่อการเกษตร

ในพื้นที่ชลประทานที่มีประสิทธิภาพขององค์การบริหารส่วนตำบล

กรณีศึกษาตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

ดนุวัศ สุวรรณวงศ์, นวิทย์ เอ็มเอก. (2558) แนวทางการพัฒนาความร่วมมือระหว่าง

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดบริการสาธารณะ กรณีศึกษาเทศบาล

ในพื้นที่ขนาดใหญ่

ณภัทร หงส์ทอง. (2556) การจัดการเครือข่ายความมั่นคงของทรัพยากรน้ำ

กรณีศึกษาตำบลเกาะปุน

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองม่วง. 2561 ประวัติความเป็นมาและภูมิประเทศ

ค้นวันที่ 12 ตุลาคม 2561 จาก <http://www.nongmung.go.th/nongmung.htm>